

а проблема “духовність – нація” з необхідністю вбирає в себе всі наріжні вісі національного виховання – виховання національного духу, усвідомлення національної ідеї, залучення до національних традицій, святинь та цінностей, формування національної свідомості та самосвідомості. Перелік цей, зрозуміло, неповний і може бути розширений. Безперечним, однак, залишається те, що всі перераховані складові означеної проблеми є найважливішими, сутнісними завданнями національного виховання, які повинні вирішуватися на засадах духовного оновлення української людини і української нації.

Список використаної літератури:

1. Бадяк В. Національне виховання: актуальність та проблеми / В. Бадяк // Вісник Львівської академії мистецтв. – Вип. 9. – Львів, 1998. – С. 10 – 21.
2. Грушевський М. На порозі Нової України: Гадки і мрії: [монографія] / Михайло Грушевський. – К.: Наукова думка, 1991. – 128 с.
3. Романенчук Б. Що творить націю / Б. Романенчук // Хроніка - 2000: Український культурологічний альманах. – Київ: Центр практичної філософії, 2000. – Вип. 39-40. – С. 760-795.

Стаття надійшла до редакції 09.06.2010р.

УДК 37. 034

В.А. Яковлєва, О.Б. Мокрий
к. пед. н., доцент; викладач,
Криворізький ДПУ

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ-ІНТЕРНАТІВ

В статті обоснована актуальність проблеми допрофільної і профільної підготовки учасників загальноосвітніх шкіл-інтернатів; проведено аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розпочато розгляд даної проблеми і на які спирається автор; визначені основні завдання профільного навчання і важливі напрями забезпечення високої якості підготовки майбутніх учителів трудового навчання; розглянуті інноваційні підходи у підготовці майбутніх спеціалістів технологій до профільного навчання учнів сучасних загальноосвітніх шкіл-інтернатів.

Ключевые слова: допрофільная, профільная підготовка, новітні технології.

У статті обґрунтована актуальність проблеми допрофільної та профільної підготовки учнів загальноосвітніх шкіл-інтернатів; проведено аналіз останніх досліджень і публікацій, де розпочато розгляд даної проблеми і на які спирається автор; визначені основні завдання профільного навчання і важливі напрями забезпечення високої якості підготовки майбутніх учителів трудового навчання; розглянуті інноваційні підходи у підготовці майбутніх спеціалістів технологій до профільного навчання учнів сучасних загальноосвітніх шкіл-інтернатів.

Ключові слова: допрофільна, профільна підготовка, новітні технології.

In article the urgency of a problem profile preparation of learning comprehensive schools of boarding schools is proved; the analysis of last researches and publications in which consideration problems is started and on which the author leans (bases) is lead (carried out); the primary goals of profile training and the important directions of high quality maintenance of preparation of the future teachers of labour training are determined; innovative approaches in preparation of the future experts of technologies for profile training learning modern comprehensive schools of boarding schools are considered

Key words: profile preparation, new technologies.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Зміни, які відбуваються у соціально-політичному та соціально-економічному житті нашої

держави, ставлять перед вищою школою нові завдання з підготовки майбутнього вчителя технологій. Адже якість його підготовки значною мірою залежить від рівня професійної компетентності і педагогічної майстерності технолого-педагогічних працівників, які здійснюють дану підготовку.

Головною метою української системи освіти є створення умов для успішного навчання, виховання, розвитку та самореалізації кожної особистості як громадянина України, формування покоління, здатного навчатися протягом життя, створювати і розвивати цінності громадянського суспільства. Реалізацією цієї мети є впровадження в практику загальноосвітніх шкіл-інтернатів диференційованого навчання.

Диференціація навчання покликана допомогти школі:

- позбавитись необхідності навчати всіх однаково;
- зменшити перевантаження учнів з огляду на індивідуальні особливості;
- створити умови для самоствердження та самовизначення кожної особистості, озброївши її необхідними знаннями та вміннями.

Формування потреби і здатності до самовизначення відповідно до інтелектуальних можливостей особистості, підготовка людей високої освіченості й культури можливі сьогодні завдяки переходу до профільного навчання, спрямованого на реальне життєве і професійне самовизначення випускників шкіл-інтернатів. Відповідно до законодавчо-нормативної бази з питання впровадження профільного навчання передбачено здійснення у 2010 році переходу старшої школи ЗНЗ на профільне навчання. У 2008-2009 навчальному році профільним навчанням у школах-інтернатах області охоплено лише 31% старшокласників, у сільській місцевості – 26%.

Як показують результати нашого дослідження, випускники шкіл-інтернатів у значній своїй кількості становлять значну частину контингенту професійно-технічних закладів. Тому актуальність проблеми допрофільної та профільної підготовки учнів загальноосвітніх шкіл-інтернатів не викликає сумніву.

Основними завданнями профільного навчання є:

- забезпечення поглибленого вивчення окремих дисциплін, програми повної загальної освіти;
- створення умов для значної диференціації змісту освіти старшокласників;
- надання рівного доступу до повноцінної якісної освіти;
- розширення можливості соціалізації учнів;
- забезпечення наступно-перспективних зв'язків між загальною середньою, професійною та вищою освітою відповідно до вибраного профілю.

Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті вимагає при переході до профільного навчання впровадження сучасних інформаційно-педагогічних технологій, серед яких є і компютеризація навчання [2, С.4-5].

Орієнтація сучасної освіти на формування професійно-творчих інтересів студентів зумовила перегляд і якісне оновлення структури, змісту, форми, методів і засобів підготовки майбутніх спеціалістів трудового навчання.

Підкреслюючи роль освіти для держави В.Кремєнь стверджує, що „позитивне майбутнє України можливе за трьох умов: якщо в країні зусилля і увага будуть зосереджені на особистості, потребах людини в освіті; якщо держава сприятиме утвердженню нових суспільних відносин через свідомість людей; якщо практика виходитиме з потреб адаптації до нової системи соціально-економічних відносин, з тим, щоб такий найцінніший „товар” як знання міг дійти через ці механізми до кожного конкретного споживача” [2, с.12].

Як засвідчує аналіз наукових здобутків, важливим напрямом забезпечення високої якості підготовки майбутніх вчителів трудового навчання є формування у них розуміння себе як людини майбутнього, яка спрямовує свою діяльність на розвиток в учнів здорового світосприйняття морального вибору, усвідомлення цінності людського життя – свого і чужого.

Зрозуміло, що підготовка такого фахівця вимагає вибору відповідних способів навчання у вищих навчальних закладах, які б ґрунтувались на природних механізмах морального і соціального самопрояву і життєтворчості.

Вимогою часу сьогодні є необхідність впровадження технологій особистісно орієнтованого навчання і виховання в основу яких покладені гуманні відносини між усіма учасниками навчально-виховного процесу. „Такі методики мають ґрунтуватись на новій філософії освіти, на принципах демократизму, дитино центризму, особистісного діалогу” [2, с.15].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення наукових доробок показало, що проблемою формування професійної компетентності студентів займалось чимало науковців.

Сутність поняття професійної компетентності була предметом розгляду в роботах М.Б. Євтуха, В.М. Зуєва, П.М. Осипова, О.Г. Романовського та інших.

Деякі аспекти проблеми застосування інформаційних технологій в навчальному процесі висвітлені у працях таких учених: С.І. Архангельського, В.І.Беляєва, С.О.Кубіцького, Ю.І. Машбиця, Є.І. Машбиця та інших.

До сучасних інформаційних технологій навчання студентів належить дистанційне навчання в системі „Інтернет”. На особливостях такого навчання та його можливостях зупиняється дослідник В.М. Зуєв. Зокрема він підкреслює можливості технологій на базі електронної техніки у навчальному процесі і зауважує про їх велике майбутнє у розвитку інформаційного суспільства.

Інтерес до проблеми підготовки майбутніх вчителів праці зумовлений особливостями адаптації студентів ще в стінах вищих навчальних закладів до сучасних економічних та соціальних умов практичної діяльності,

я також важливістю формування особистості молодшої людини, спроможної до діалектичного самовираження.

Слід відмітити, що більшість науковців, які вивчають проблему впровадження нових технологій навчання у підготовці вчителів трудового навчання, зосереджують свою увагу на загальних теоретичних підходах.

Водночас залишаються недостатньо дослідженими питання ролі нових технологій навчання у розвитку особистості, формування творчого року, розвитку інтересу студентів до обраної професії та питання їх практичного застосування при переході до профільного навчання.

Одночасно, теоретична і практична сторона проблеми формування професійної компетентності у студентів при переході до профільного навчання за комп'ютерної підтримки також недостатньо означена і вивчена.

Недостатнє методологічне обґрунтування нових ідей, використання їх без експериментальної перевірки та апробації зумовлюють певні труднощі та проблеми у впровадженні технологій в навчальний процес у ВНЗ.

Формування цілей статті. Тому з метою формування інноваційної культури викладачів вищих навчальних закладів, запобігання псевдо експериментів вважаємо за доцільне вивчити питання формування професійної компетентності майбутніх вчителів праці засобами інформаційно-педагогічних технологій навчання у формуванні особистості майбутнього педагога на основі особистісно орієнтованого підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження. У численних професіографічних, педагогічних, психологічних дослідженнях, літературних джерелах, що аналізують переліки необхідних якостей того чи іншого фахівця та освітньо-кваліфікаційних характеристиках Стандартів вищої освіти саме компетенція (від лат. – належність за правом) – коло питань в яких володіє пізнаннями і досвідом) [6, с.247] і компетентність(володіння компетенцією; володіння знаннями, що дозволяють робити висновок про будь-що) [6, с. 247] фахівця виносяться на одне з перших місць.

В.М. Зуєв досліджуючи проблему підготовки фахівців у сучасних умовах зазначає, що Р. Герстенберг, керівник корпорації „Дженерал моторз”, серед рис, притаманних керівникові виділяє: „Компетентність. Кожен керівник повинен знати, як на високому рівні виконувати свою роботу”. З точки зору розробників сучасних систем навчання, на думку дослідника, саме компетенція має бути результатом навчальної діяльності студентів у кінцевому підсумку. Вони дають їй визначення як загальній здатності, що базується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, що набуті завдяки навчанню [1, с. 2].

Однією з ознак притаманних ринковим відносинам є конкурентноспроможність фахівця у сфері суспільної діяльності. Саме конкурентноспроможність П.Н. Осипов визначає як „узагальнений показник, що характеризує рівень професійної, соціальної, і особистої компетенції випускника, яка забезпечує йому впевненість у власних силах і здібностях витримати кон-

куренцію на ринку праці у порівнянні з випускниками аналогічних навчальних закладів” [4, С.2-3].

Створення найбільш сприятливих критеріїв відбору змісту навчання та умов навчально-виховного процесу, впровадження яких дозволило б набуту майбутньому молодому фахівцю якомога більшої компетентності, слід пов'язувати з розробкою моделі спеціаліста певного напрямку.

Моделювання особистості випускника надає можливість створити певний еталон, який дозволяє обґрунтувати зміст і визначити основні вміння та навички, що необхідні спеціалісту даного профілю.

Враховуючи, що за умов розвитку в Україні ринкової економіки і переходу до етапу науково-інформаційних технологій студентам усіх навчальних закладів належить пройти через ринок праці, актуальною є розроблена П.Н. Осиповим модель конкурентноспроможного випускника. Модель поєднує перелік інваріантних характеристик, акцентуючи, в першу чергу, увагу на необхідності широкої інформаційної, загальноосвітньої, загальнотехнічної, комп'ютерної, економічної, правової, психологічної підготовки у сполучі з глибокими вузькопрофільними, вузькопрофесійними знаннями.

Моделі спеціалістів вузького спрямування є більш конкретними і тому мають більш практичну цінність.

Досить цікавою, з цієї точки зору, є розроблена О.Г. Романовським модель інженера-педагога-керівника. За основу моделювання була прийнята модель творчої особистості управлінської діяльності, розроблена В.В. Рибалко. Базову модель О.Г. Романовський доповнив підструктурним блоком професійної компетентності, що, як він зазначає, „характеризує технологічну специфіку діяльності керівника” [5, с.14]. Складові цього підструктурного блоку акцентують увагу на якостях особистості спеціаліста керівної ланки, що пов'язані з суто професійними завданнями, а саме:

- з орієнтацією у робочій документації;
- з вмінням уявити нормальний хід робочого процесу, взаємодію між його учасниками;
- з високою фаховою підготовкою.

В окремий підструктурний блок виділено якості, які повинні складати фахову компетентність. До цього блоку входять: здібність до навчання, педагогічна грамотність, компетентність у сфері керування, соціально-психологічній і кадровій.

Враховуючи, що педагогічні ВНЗ усіх рівнів акредитації готують керівний склад для різних ланок, модель інженера-керівника може бути прийнята за основу для подальшого аналізу і удосконалення при розробці моделей особистості фахівців різного рівня і більш вузького профілю.

Обираючи шлях професійної підготовки педагога у вузах через впровадження нових технологій навчання, ми розв'язуємо такі концептуальні завдання як:

- формування нового світобачення власної позиції студента у професійній діяльності;
- створення умов для самодостатнього розвитку особистості на основі формування здатності до самоосвіти, саморозвитку, самопізнання своєї індивідуальності, свого творчого потенціалу, готовності до інноваційної діяльності;
- удосконалення професійної майстерності відповідно до потреби сьогодення, завдання підготовки конкурентноспроможних спеціалістів;
- збереження і розвиток творчого потенціалу педагога.

Орієнтація у розв'язанні визначених завдань викладачами вищих навчальних закладів має робитись не лише на формування високих професійних знань, але й відповідної творчої культури педагога, складовими якої є рівень творчого світогляду, що складає знання галузі теорії і професійної творчості, а також методологічні принципи творчості; творчі здібності, які пов'язані з творчим досвідом, а також активне застосування творчих навичок у професійній діяльності; інтуїтивні процеси, натхнення, творчий ризик, що є важливими компонентами творчості.

Наприклад, формуванню і розвитку таких якостей майбутніх вчителів трудового навчання сприяє проведення практичних та семінарських занять викладачами технолого-педагогічного факультету Криворізького державного університету у формі ділових і рольових ігор, моделювання проблемних ситуацій, використання комп'ютерних технологій. Досить ефективно впливає на розвиток творчих здібностей студентів імітаційне та імітаційно-ігрове моделювання. Ігрові способи аналізу змодельованих конкретних ситуацій розвивають аналітичне мислення і системний підхід до вирішення проблем, дають змогу виділяти варіанти правильних і помилкових рішень, вибирати категорії знаходження оптимальних рішень, вчитися налагоджувати ділові і професійні контакти, приймати колективні рішення, усувати конфлікти. Розвиток у студентів не лише професійних, але й соціальних умінь і навичок забезпечує комплексне вирішення завдань підготовки майбутніх вчителів праці для професійної освіти.

Слід зважити також на таку важливу особливість застосування нових технологій у підготовці студентів як розвиток позитивних мотивів до обраної професії та впровадження інноваційних технологій у власну практичну діяльність.

Адже лише за умови інтересу та власного переконання у важливості технологій для саморозвитку, самовдосконалення студенти зможуть впроваджувати їх у своїй практичній роботі.

Враховуючи, хоча й повільне, але невпинне впровадження у навчальні процеси комп'ютерної техніки, ми створюємо умови для оволодіння студентами не тільки елементами комп'ютерної грамотності, а й для набуття знань і умінь працювати з навчально-контролюючими програмами. Останнім вагомим внеском у цьому напрямку вважаємо розроблені нами

навчально-контролюючі програми з методики трудового навчання (обслуговуюча та технічна праця), з курсів "Теплотехніка", „Гідравліка“, „Механізація сільсько-господарства“, „Автосправа“.

Безумовно, якщо говорити про професійну компетентність майбутнього вчителя праці, то основою її є професійні знання (знання свого предмету та методики його викладання, психології, педагогіки).

Поряд з цим всі ці знання включають у себе і вміння розв'язувати різноманітні педагогічні ситуації і задачі, уміння аналізувати, узагальнювати, порівнювати, робити висновки тощо. Така організація освітнього процесу із застосуванням нових педагогічних технологій на нашому факультеті дозволяє розв'язувати завдання формування педагогічних здібностей майбутніх фахівців.

У ряді досліджень С.О Кубіцького відображено аналіз педагогічних здібностей, до яких відносять такі як комунікабельність, перцептивність, динамізм особистості, емоційна стійкість, оптимістичне прогнозування, креативність [3, с.12].

Разом з тим знання, спрямованість і здібності без вмінь – ще не гарантія високих результатів. Важливо, щоб студенти оволодівали педагогічною технікою – вмінням управляти собою і взаємодіяти в процесі вирішення педагогічних задач.

Саме шлях оновлення навчального процесу підготовки майбутніх педагогів через впровадження нових технологій навчання дозволяє формувати у них вміння виконувати свою роль кваліфікованого, авторитетного консультанта з широкого кола проблем. Впровадження ділових ігор, моделювання практичних ситуацій, застосування комп'ютерної техніки, колективних методів навчання сьогодні знаходять своїх прихильників серед творчих, ініціативних викладачів ВНЗ.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, основними завданнями у впровадженні нових технологій навчання з підготовки студентів технолого-педагогічного факультету до профільного навчання є формування професійно-значущих особистісних якостей, які допомагатимуть їм успішно адаптуватися до майбутньої діяльності, творчо розвиватись, бути професіоналами.

Вважаємо за необхідне підкреслити, що впровадження інформаційно-педагогічних технологій у навчальний процес підготовки майбутніх вчителів трудового навчання потребує глибокого методологічного обґрунтування з позицій впливу кожної на формування певних, відповідних якостей особистості, вищлення провідних (ефективних) технологій створення експериментальних майданчиків для їх апробації.

Використання розроблених нами навчально-контролюючих програм з різних дисциплін у навчальному процесі дозволить створити для студентів на аудиторних заняттях умови максимально наближені до шкільних, допомогти їм відчувати професійний рівень, престижність і значущість своєї

майбутньої професії. Викладачі ж отримають дієвий інструмент у викладацькій діяльності для формування у студентів складових професійної компетентності у профільному навчанні досить високого рівня.

Список використаних джерел

1. Зуєв В.М. Специалист в условиях современного производства / В.М. Зуев // Среднее проф. образование. – 2002. – №2. – С. 2–12.
2. Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми, перспективи) / В.Г.Кремень. – К. : Грамота, 2003. – 58с.
3. Кубіцький С.О. Деякі аспекти оцінки якості підготовки конкурентоспроможного фахівця в Україні та за її межами / С.О. Кубіцький // Професійна освіта. Науково-методичний збірник. – 2002. – №27. – С. 3–9.
4. Осипов П.Н. ГОС СПО как условие повышенной конкурентноспособности и профессиональной мобильности выпускников ССУЗов на рынке труда / П.Н. Осипов // Среднее профессиональное образование. – 2002. – №3. – С.18-20.
5. Романовский О.Г. Сучасні підходи до проектування психолого-педагогічної моделі інженера керівника / О.Г. Романовський // Педагогіка і психологія. – 2000. – №4. – С. 69–78.
6. Словарь иностранных слов. – М. : Рус. яз., 1990. – 624 с.
Стаття надійшла до редакції 20.06.2010р.

УДК 378.35

З.С. Кучер, І.В. Божко
к. пед. н., доцент; студентка,
Криворізький ДПУ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ТЕХНОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

У статті розглянуто коло проблем та закономірностей формування графічної культури майбутніх учителів технологій у процесі вивчення конструювання одягу та конструювання з елементами системи автоматичного проектування. Обґрунтовано взаємозв'язок між рівнем базових знань з креслення, конструювання та рівнем графічної культури студентів.

Ключові слова: графічна культура, конструювання, система автоматизованого проектування, вчитель технологій.

В статье рассмотрено круг проблем и закономерностей формирования графической культуры будущих учителей технологий в процессе изучения конструирования одежды и конструирования с элементами системы автоматического проектирования. Обосновано взаимосвязь между уровнем базовых знаний по черчению, конструированию и уровнем графической культуры студентов.

Ключевые слова: графическая культура, конструирование, система автоматического проектирования, учитель технологий.

The article considers a circle of problems and laws of forming the graphic culture of the future teachers of technologies while studying the designing of clothes and designing with the elements of the system of automatic planning. The interrelation between the level of base knowledge on plotting, designing and level of graphic culture of students is based.

Key words: graphic culture, designing, the system of automatic designing, the teacher of technologies.

Постановка проблеми. Нестача кваліфікованих інженерів у найближчі роки гальмуватиме створення високотехнологічних робочих місць, а відповідно і розвиток виробництва.

У вирішенні проблеми подолання дисбалансу ринку освітніх послуг та ринку праці, забезпечення економіки країни висококваліфікованою робочою силою не останню роль відіграє інженерно-педагогічна освіта.

Педагогіка вищої та середньої школи. – 2010. – Вип. 30.